

Na cerkvi vzdanih več starih nagrobnikov. Okvir iz otesnega drevesnega debla, na katerem se zvija kača. Zgoraj se večje prepletajo v krogovičje, srednji del sloni na sklepniku z grbom. Spodaj podoben okvir z grbom, v sredi z vejico z dvema stiliziranimi cvetoma, ob straneh po ena mrtvaška glava, ki ji iz oči lezejo črvi.

V zgornjem okviru mož v tkratni noši in dve ženi, vsi trije z rožnimi vencmi. Oblike karakteristično dekorativno nagubane kakor pri Sv. Urhu, pri sv. Primožu itd. Napis na robu okrog: Hie entgegen ist die begrebnis Wolfgang Swarczen frowen Ursula und Dorothe seine psilder hawsfrowen und seinen vordern den und allen Gelawbigen selle sei got gendig + und er ist gestorben am ---

Spomenik Jurija Feihtinger 1583.. On kleči v visokem reliefu v tkratni noši, pred njim grb, zgoraj pa se prikazuje od smrti vstali Jezus. Okvir renesančen, znotraj ozadje še gotsko, okna s trilistom na vrhu.

Stele 30. 8.5.25.

Slika Stare Loke s ž.c., dekanijskim poslopjem in Strahlovim gradom.

Il.Slov.1930, L.VI, št.50, str.400.

Die Pfarrkirche zu Altlaak, welche die Cifenbare Kennzeichen ihres Altertumes an sich trägt, soll demnächst durch einen Neubau ersetzt werden. Ihr Baustyl fällt in die Übergangsperiode vom Romanischen zum Gotischen, sie trägt deco-

rativ die Caractere des gotischen und constructiv die Kennzeichen des romani-
sche Styles. Das Mauerwerk der Kirche ist ungemein massiv, sie ist sehr nie-
der und dunkel. Die Pfeiler, auf welchen das Gewölbe ruht, sind rone, massive
Quadrate 8' hoch. Eine nähere Beschreibung dieses Baudenkmals, von einem Bau-
kundigen wäre sehr zu wünschen.

MDZK, III, 1585, 304: Notiz von dr. H. Costa.

~~Conservator Franke, machte auf einen Kelen aufmerksam, der sich~~

Beachtenswerth sind die Grabdenkmäler an der Aussenwand der Kirche. Durch Wit-
terungseinflüsse gehen dem Verderben entgegen.

Das Grabmal einer Gräfin Erdödy, welche 1794 im hiesigen Ursuliner - Kloster
starb, gesetzt 1860 durch ihren Neffen Fürsten Batthyány, zeigt ein schönes
Madonnen - Relief.

MDZK: št. 12. 1. 1886, str. CLIX: Über Archive und Siegel
der Städte und Märkte in Arain von A. Dimitz.

Auf dem Freidhoge zu Alt - Lack befindet sich der Grabstein des Wolfgang Schwarz
mit seinen beiden Frauen Ursula und Dorothea. Die Inschrift ist nur mehr schwer
zu entziffern, doch sind die Sterbedaten nicht ausgefüllt.

MDZK: št. 18. 1. 1892, str. 125: Notizen von Črnologar.

Matična fara vse okolice je c. sv. Jurija v Stari Loki. Prvi znani župnik
je bil tu 1. 1273 Godofrid, 1. 1486 Pankracij Eker, 1. 1540 Leon Leš.

1. 1355 je papež Klemen VI združil to faro s škofjeloško.

Ž.c. je bila postavljena v gotiki. Tu pokopam škof Konrad V., katerega je
1. 1412 umoril njegov služabnik. Leto zidanja c. ni znano.

Zg. Danica, 1. 1855, str. 63.

Staro c. so podrli in postavili novo. Ima 4 kamnite nove ^{oltarje} ~~tabernakelje~~ in novexxxixnise tabernakelj. Na vsaki strani so slike 6 zakramentov. Na listni strani darovanje Kajna in Abela, na evang. pa izgon iz raja. Te slike je naredil slikar J. Wolf. Zadnjo večerjo, angele in podobo M.B., ki stoji na vrhu t abernakelja pa je naredil Fr. Zajc iz Lj. Po zamisli takretnega dekana je tabernakelj naredil Janez Gosar dupljanski podobar in slikar.

Zg. Danica, 1.1867, str. 260.

Notranja oprema cerkve je še zelo skromna. C. potrebuje še 7 novih oltarjev, klopi, spovednice, orgle.

Nov križev pot: oljnati barvni tisk iz Dunaja, okvirje pa je naredil Gosar iz Dupelj. Spovednice bodo kmalu gotove. Klopi dela Ingolič in Goršič bo naredil nove orgle.

Zg. Danica, 1.1865, str. 77, 128.

Kipe 12 apostolov iz moravškega kamna, ki so 6 čevljev visoki je naredil kipar Fr. Zajec. Stojе v nišah v steni ladje.

Zg. Danica, 1.1865, str. 152.

Nova c. ima na presni zid naslikani vel. oltar, lepo obhajilno mizo iz rdeč-kastega domačega marorja, novo prižnico in štiri spovednice okrašene z pozlačeno rezbarijo, ki jih je naredil Janez Gosar iz Dupelj. Njegova gibčna roka in bogata domišljija je že marsikako cerkev in tudi dovolj znamenj po Gorenjskem obleka v zelo barvno opravo. V zadnjem času se je lotil tudi podobarstva in kakor njegovih izdelki v ž.c.v. Stari Loka kažejo, s posebno dobrim uspehom.

Zg. Danica, 1.1865, str. 257.

800 letnica fare.

Kraj sam pa je po listinah izp^uričan, da je bil naseljen že pred 90^v leti . Omenja se kot Lonca, Lonka, Lonke, Lok, Loka v listinah iz 10,11 in 12.stol Prvič se omenja kot Lonca v listini iz 1.973 s katero je cesar Oton II po-
klonil v dar freisinškemu škofu Abrahamu vso zemljo med Zabnico in Soro. Loka postala ~~in~~ najimenitnejše freizinsko posestvo na Kranjskem.L.1215 je tu stal že grad, za poveljnika, škofijskem pisarje in uradnike. Škofje so imeli svoje sodstvo, ^{upravno} pobirali so mitnino. Imeli so lastne kleti, žitnice. L.1314 je bilo mesto obdano z močnim obzidjem. 4 leta pozneje so s zidali novo mesto - novum oppidum in ga utrdili.Poleg gornjega gradu je bil še eden spodaj. L.1357 je bil pri grajskih vratih kamnit most. Kapela sv. jakoba se omenja že 1.1293. L.1358 je kamniški župnik Otokar ustnovil v mestu nunski samostan sv. Klare. V listini iz 1.1074 ki obsega pogodbo freiz. škofa Elenharda z oglejskim patriarhom Sighardom izvemo, da je bilo v Loki in bližnji okolici že več cerkva. "atere so bile te cerkve pa listine molče.Samo to vem, da je 1.1160 neki mašnik "anez, v Loki daroval freiz. škofu Albertu 14 podložnikov, da je 1.1294 živel tu duhovnik Herrand, da je 1.1248 bil tu kaplan "tefan in od 1.1262-1273 vikarij Gotfrid. Ž.c. je stala zunaj mesta in do 1.1863 je bila še prvotna(romanska zidava) in je bila mati - fara okolice. Kot ž.c. se omenja 1.1315. Glede višine dajatev, ki jih je morala župnija plačevati oglejskemu patriarhu je dokaz da je bila obširna in bogata. Duhovnike so nastavljali freiz. škofje, potrdili pa oglejski patriarhi. Prvi znani župnik je neki gospod de Seveld, ki je umrl.1.1319.

Nova monštranca v spomin 800 letnice fare. Naredil jo je lj. pasar Schreiner v Lj.

Tik pred ogradami stojita dva angela, ki ju je naredil kipar Zajec.

Dva iz mavca narejena kipa Ane in Frančiška, namenjena za dva str. oltarja ; naredil Ozbič iz Kamnika.

Zg.Danica, 1.1875, str. 307.

Začetki duhovnije okr. 1.1074.

Sedanja cerkev sezidana med 1.1863-65

Kdaj je bila zgrajena prvotna, stara cerkev se ne ve točno, tudi ob podiranju niso našli nobenih dokazov. Cerkev je imela tri ladje, obrnjena je bila vsh.-zah. Bila je malo podobna cerkvi v Šmartnem pri Ljubljani. Tudi ladja crngrobske cerkve nekoliko spominja na starološko.

Zg.Danica, 1.1899, str.6(J.Levičnik)

V Valvazorjevi knjigi XI na str. 16. je naslikan starološki grad in poleg njega prvotno starološko c. Iz slike je razvidno, da je imela njena srednja ladja, ki je bila višja od stranskih, lastno ostrešje in bazilikalno razsvetljavo. Kaj je bil vzrok, da so to prvotno ostrešje prenaredili, se ne ve. So ga pa zelo skazili cerkev s tem, da so dvignili str. ladje, do višine srednje. Naredili s nova visoka okna(štirioglata), ki cerkvi niso dovajala dovolj svetlobe. Tako je bila cerkev bolj podobna kakemu staremu, zapuščenemu gradu. Zvonik je stal nad obokom pred prezbiterijem in vrvi so visele v sredo cerkve. Prezbiterij ni bil velik, vendar prav lep. Kdaj so prizidali na evang. strani novo kapelo, se ne ve. Z stilom cerkve se ni vjemala. Imela je oltar roženv. M.B. Streha na zvoniku je bila preprosta, nizka in štirioglata. L.1855 je zvonik dobil novo streho v bizant. slogu.

Sedanjo c. je potres 1.1895 hudo prizadel.

Zg.Danica, 1.1899, str. 14.(Levičnik Lavtižar)

Hicinger: cerkev sega še v romansko dobo (Übergangstyl)

Zg. Danica, 1.1859, str. 118.

Za Novo c. v Stari loki je naredil načrte Karl Soval iz Kranja, zidal pa Janez Molinari zidarski mojster in Jakob Karlin tesarski mojster iz Loke. Prvotna c. je bila zelo stara, toda z poznejšimi predelavami in izgubila svojo prvotno obliko.

Zg. Danica, 1.1859, str. 206.

Nove klopi v gotskem slogu.

Prizidana je bila kapela sv. triža 1.1865.

Zelo lepo novo bandero" redko kje v Sloveniji kaj lepše....."

Zg. Danica, 1.1866, str. 34.

Dva nova str. oltarja, ki sta narejena iz sivkastega marmorja, arabeske pa so pozlačene....." Le škoda, da preprosto ljudstvo še tako malo ceni imenitno izdelane reči..... Ali bi se da ^{le}časoma postaviti spodobno kraju primerne oltarje, namesto pisanih, pozlačenih, kdo ve kakšnih otročarij, ki namesto oltarja stoje....."

Zg. Danica, 1.1866, str. 236.

Nov vel. oltar. Sliko sv. Jurija je naredil J. Wolf.

Zg. Danica, 1.1864, str. 241.

18. apr. 1488. Leonard Premner, kaplan eltarja dvanajsterin apostelov v far-
ni cerkvi leški..

A. Keblar: Drebtinice iz furlanskih arhivov, IMK III., 1893, str. 185

Memorabilia Parochiae Altenlak, vetustissimae in districtu Locoplitano.
Manuscript des verstorbenen Pfarrers und Dechan~~x~~tes Barthelmä Urlichtsch
vom Jahre 1824 Enthaltend einige auf die Geschichte von Krain Bezug
nehmende interessante Daten.

Verzeichniss der vom historischen Vereine für Krain erworbenen Gegenstän-
de. MHVK. September 1852. str. 72.

Von der Pfarre Lack, eigentlich Altlack gibt die erste Meldung der Ver-
gleich zwischen Patriarch Sigehard von Aquileja und Bischof Ellenhard von
Freisinger, geschlossen am 15. Juni 1074, worin unter Andern auch das
Verhältniss der im Kirchen zu Lack aufgestellten Geistlichen Patriarchal-
stuhle bestimmt wird.

Als Pfarrer ist zuerst namentlich genannt Gottfried, und zwar als Besitzer
bei einer Streitverhandlung, welche zu Laibach vom Archidiacon Ludovicus ,
als delegirten Richter, über eine dem Bisthum Freisingen eigenthümliche
Kirche im Salzburg'schen im J. 1262 gepflogen worden. Es heisst in der
betreffenden Urkunde: Assidentibus Domino Marchardo, Canonico Frisingensi,
plebano s. Mariae; Heinricho, plebano s. Viti; Hermanno, plebano de Wodizze;
Gotfrido vicario in Lok, Marquardo sacerdote.)Sieh Meichelbeck l.c.
tom.II. pars latera instrum. p. 38.)

P. Hitzinger: Zur Geschichte der Pfarren Krain's. MHVK. April 1855.
str. 28, 29.

Es ist zwar eine Geschichte der Pfarre Alt-Lack vom Jahre 1824 im Manuscript vorhanden, welche der damalige Pfarrer und Decanant von Alt-Lack, so gut als es nach den ihm an Ort und Stelle zu Gebot gestandenen Behelfen eben möglich war, zu Stande gebracht hat. Das Manuscript führt den Titel: "Memorabilia Parochiae Alten-Lack vetustissimae in districtu Locopoditano. Ad mandatum Suae Excellentiae Illustrissimi Domini Domini Josephi Camilo Lib. Baronis de Schmidburg, Caes. Reg. Gubernatoris Illyriae Labaci. Opus conscriptum et dedicatum Museo Labacensi a Bartholomeao Boschitz, Parocho et Decano in Alten-Lack, Anno 1824."

.....

Die Erbauung der jüngst demolirten alten Pfarrkirche des heiligen Georg zu Alt-Lack ist in die erste Zeit des Patronates des Bisthums Freisingen über jene Kirche zu setzen, denn ihre Stucatur gehört zur Übergangsperiode vom romantischen zum gothischen Baustyl, welche in das letzte Viertel des zwölften und das erste des dreizehnten Jahrhunderts (1175 -1225) fällt; von wem sie eigentlich erbaut wurde, ist jedoch nicht zu erheben. Vordem stand in der Nähe der Pfarrkirche seit "Undenklichen Zeiten" eine kleine, dem heiligen Laurentius geweihte Capelle, und zwar an der Stelle, an welcher der Tradition nach der heilige Hermagoras gepredigt haben soll; wer dieselbe errichtet hat, ist leider ebenfalls unbekannt. Die gedachte Capelle des heiligen Laurentis wurde 1784 wegen Baufällichkeit niedergerissen, bei welcher Gelegenheit das Bildniss des darin vernichteten Heiligen in die Pfarrkirche übertragen und auf den Hochaltar gestellt wurde.

.....

In der ihrer Bauart wegen so interessanten und der Erhaltung würdigen gewesenen Pfarrkirche zu Alt-Lack wie ein Stein vor dem Hochaltar die

Stelle, wo der Freisingische Bischof Conrad von Hebenstreit, an welchem seine Kämmerlinge im Jahre 1410 auf dem Schlosse zu Bischoflack einen Raubmord ~~beginnen~~ begingen und den sein Nachfolger zwanzig Jahre später (1430) vom Schlossgarten, wo er eingescharrt war, neben und hierner übertragen liess. Das Epitaphium lautet:

"Hic jacet Dominus Conradus Episcopus Freisingensis, per Dominum Nicodemum, Successorem suum hic sepultus. Anno MCCCCXXX. "

Von den übrigen Monumenten dieser Kirche verdienen eine Erwähnung jenes vom 30. December 1583 das Gabriel Lukantschitsch von Hertebfels und Altenlack, wegen der ihm beigegebenen Titel: "S.C.M. Consiliarius, Com. Palat. inclyti Ducatus Provinciae Carnioliae Tribunal. Praetorial. Assessor Archigramateus et Secretarius" dann jenes des "Max Petschnacher der Jüngere von und zu Eschöfart, Röm. Reichs Militär-Rittmeister und Hochlöß. Ritterschule in Krain und der dem gelben Fahren wohlbestellten Fenderlich, Bestand-Inhaber der Herrschaft Veldes, der in Gott verschieden den 4. ~~Jan~~ Jun, 1659." Dabei steht lateinische Spruch:

"Nobilitate orti, nec Marte resistere Morti: Possunt: Extinctus, Testatur, qui jacet Intus."

Dr. Heinrich Costa: Zur Geschichte der Kirche und Pfarre St. Georg zu Alt-Lack in Oberkrain. MHVK. Februar und März 1866. str.9-12.

Altlaak hat eine ganz neue Kirche, eine Art gewagter Adaptierung des Systems der Sophienmoscheen auf bescheidenere Verhältnisse.

Ein Paar Kapellen bei Bischoflack in Krain. - "Kirchenschumck", 1897, XXVIII. Jhrg. Nr. 1, s. 12.

L. 1863 zgrajena nova cerkev, podrli so staro, ne da bi naredili posnetke. Ostanki prvotne cekrve vzdani v novi - nagrobniki, ki jih poročevalec posamezne citira in opiše.
Na pokopališču stari železni križi.

M. Zois, korespondent C.K. zap.št.126
2.5.1915

Nove orgle je napravil France Goršič. Podroben opis orgel, pohvala mojstra Goršiča in oznanilo za blagoslovitev nove cerkve, ki ga pa v naslednji številki datumsko popravijo.

Dopisi. Krakovo v Ljubljani 15. mal. srpan. - NOVICE, 26. julij
1865, L.XXIII, list 30, str. 242-243 in list 31, str.250-51.

Leta

~~zaprta~~ 1865 je bila posvečena nova cerkev. Omenjene Goršičeve orgle. -
Dopisi. Iz Stare Loke. - NOVICE, 4. oktober 1865. L. XXIII,
list 40, str. 327.

Licitacija za gradbena dela ob postavitvi strehe na cerkvi.

L.Zeitung, 1827, knjiga2,Intell.

Blatt.48, 921